

22.

ZSIDÓ
KULTURÁLIS
FESZTIVÁL

2019. szeptember 1-3.

Budapest Klezmer Band koncert

Szárnyvendégek: Jordan Adél, Feszthaum Béla

2019. 09. 01. - 19.00

Dohány utcai zsinagóga

www.zsidokulturalisfesztival.hu

www.broadway.hu

BROADWAY

KÖZSH

MAGYAR ZSIDÓ KÖZÖSSÉG

Körzeti kitekintő

DEBRECEN

Nosztalgia bár micva

Februárban megkereste e-mailben a hitközséget Louis Ungar (Ungár Lajos), hogy szeretne az ortodox zsinagógában ismételt bár micvát tartani. A most 68 éve Louis Hajdúszováton született, 11 éves koráig itt élt városunkban, itt járt a szüleiével, nagyszüleiével zsinagógába. A felnőtté avatási szertartást már Los Angelesben tartották. A debreceni évekre visszaemlékezvén jutott arra az elhatározásra családjával, hogy 57 év után felkeresi gyermekora helyszínét.

Az első e-mail óta rendszeres levélkapcsolatban álltam Louis-val. A cél az volt, hogy ünnepélyes keretek között tartsuk meg a nosztalgia bár micvát júliusban. Minden részletet leegyeztettünk az imádkozás rendjében, ugyanis vendégünk kohén volt, így a fiait, Josuat és Zakaryt is meg kellett tisztelni.

Előző nap megérkezett a hitközségre a „gyermek”. Elvitte a péntek esti családi vacsorára előkészített ételt barcheszdel és borral a hitközség konyhájáról. Átmentünk a zsidó negyedbe, ahol könnyes szemekkel nézte meg a nagy zsinagógát, amiről azonnal eszébe jutott kis bét hámidrás. Az egykori vágódába belépve, az ismert illat megcsapta az orrát, felidézte a vásárlásokat a piacon szüleiével, nagyszüleiével, és a vágatást. Nem véletlen, hogy meghagytuk a régi formájában, mert az idelátogatókból előhozza a múlt emlékeit.

Sábeszor megérkezett a bár micvás család az „ifjú” Lajos fiaival és feleségével, Louise-zal. A szokásos helyi imádkozók köre kibővült budapesti és pécsi vendégeinkkel. Több izraeli turista is nagy várakozással tekintett az ünnepi esemény elé. Nem titkolom, hogy a hitközség iránt érdeklődő külföldieknek jeleztem ezt a jeles alkalmat. A Modiim melletti mosávból érkezett négygyermekes Ezrielék és a modiimi Eldadék erci

Amerikai és izraeli vendégeinknek a kóser szilvapalinka kissé erősnek bizonyult, de megbirkóztak vele. Kóser konyhánk ismét remekelt; Amálka és Margó nemcsak az elkészítésnél, de a helyszínen a tálalásnál is szívüket, lelüket beleadták. Horovitz Tamás elnök köszöntötte a vendégeket, első sorban az ünnepeltet, bízva abban, hogy máskor is idelátogat családjával. Louis hibátlan magyarsággal szólt meg, és tolmácsolt angolul is. Az eredeti bár micván a szüleinek mondott köszönetet a felnevelésért, most a hitközséget méltatta meghatóan a kifogástalan szervezésért. Sok különbség volt az akkori és a mostani férfivá avatása között: ezen a felesége és a fiai is részt vettek. Akkor szerény körülmények között tartották Amerikában az ünnepséget, szempont volt, hogy minél olcsóbb rabbit keressenek. Emlékezett arra is, hogy gyerek korában fázós volt, nem telttel kesztyűre. Elmondta, hogy Los Angelesben a 800 ezres zsidó közösség összetart, bár néha félelemben élnek, hiszen fegyveresen őrzik a nagy létszámú zsinagógákat. Jó a kapcsolata az ott élő debreceniekkel, különösen az egykori hitközségi elnök fia, dr. Leitner Pali nevét hozta elő, ami felidézte a mi múltbeli emlékeinket. Prof. Dr. Gergely Judith, a nőegylet tiszteltbeli örökös elnöke is segítette angolul a baráti, családi beszélgetéseket.

Délután a mincha ima után a salesidesznél a zmiresholások után tanítást hallottunk az izraeli Eldadtól, melyet Éliás Viktor fordított. Ez a nálunk most olvasott Bálák szakaszhoz és a rákövetkező Pinchászhoz kapcsolódott. Izraelben azon a szombaton már a Pinchász szakaszt lejnolták a zsinagógákban, a tanító próbált mindannyiunk kedvében járni.

Az egymást korábban nem ismerő emberek úgy érezték, mintha családtagok lennének. Reméljük, hogy igazi és nosztalgia bár micvák vagy más

sében a hitközség partner volt, Horovitz Tamás elnök és Keresztes Attila alelnök kitartó munkájának köszönhetően. Pénteken a szombat fogadása nem a szokott helyen történt: a Campus Hotelbe hívták kilénket. A szombatot kint a szabadban köszöntöttük, ugyanis bent nem volt elég hely. A gyertyagyújtás után a szél elállt, az időjárás kegyes volt hozzánk. A németországi sportolók rabbija, Jonah Sievers (aki kerékpáros sportágban indult a versenyen) kezdte az imádkozást, majd a szombati dallamokat Éliás Viktor előimádkozásával énekelte a nagyszámú fiatalból és idősebbekből álló közösség.

Vasárnap délután nagy lázban égtek hitközségünk munkatársai, mert a csapat ellátogatott a zsidó negyedbe. Csúcsteljesítmény volt ennyi embert leültetni az ortodox zsinagógában, s még nagyobb siker volt, hogy a körasztalok mellett vendégül láttuk őket. Az Amálka által irányított konyhánk klasszikus ételének, a sóletnek nagy sikere volt. Az ifjabbak nem hagyták ki a repetá lehetőségét sem. Profi segítők és önkéntesek nélkül nem valósult volna meg ilyen zökkenőmentesen a program. Horovitz Tamás köszöntötte németországi barátainkat, majd Alon Meyer, a Makkabi Deutschland elnöke mondott köszönetet a fogadtatásért. A zsidó negyedről, a hitközség aktív életéről Keresztes Attila adott tájékoztatást. Az est díszvendége egy Izraelben élő holokauszt túlélő, Saul Ladany volt, aki még ma is aktív sportoló. Ő kétszeres túlélő, ugyanis a soá után az 1972-es müncheni olimpia helyszínén is csodával határos módon megmenekült, ezt mesélte el a hallgatóknak. A teljes részletességgel, angol nyelven – Keresztes Attila tolmácsolásával – felidézett borzalmakat síri csendben hallgatták a sportolók és közösségünk tagjai. Az este a Hatikvával fejeződött be. Megható volt, ahogy a maccabis egyenmezben lévő németországi sportolók az izraeli himnuszot énekeltek.

Mielőtt elindultak a vendégek szálláshelyükre, nagy érdeklődéssel megtekintették zsidó negyedünk épületeit. Képet kaptak hitközségünk múltjáról és jelenéről.

Németországi hittestvéreinkkel szívet-lelket melengető baráti kapcsolatot alakult ki a hétvégén, mely örök élmény számunkra is. Reméljük, hogy városunk sportlétesítményei és kilénk vendégszeretete megalapozza a csapat sikerét. Többen ígérték, hogy később megismétlik látogatásukat.

Úgy legyen, ámen!

k. g.

Vendégek Németországból

hangulatot adtak e szombatnak. A kohénokból és a lévőkől közel egy minján jött ki a népes imádkozók között. Dickmann Laci sámesz és Éliás Viktor kántor mellett Josua Ungar imádkozta a délelőtti imákat. A Bálák hetiszakaszt Ezriel és Eldad leinolta. Emelkedett hangon hívták fel máfírtként Louis-t, Jehuda ben Jozsef Hákohént, aki meghatódva olvasta a szövegét. Az ilyenkor szokásos cukordobálás sem maradt el a hangos „mázál tovok” közepette.

Az imádkozás után roskadásig megtelt asztaloknál zajlott a kidus.

örömteli események később is színesítik hitéletünket.

Hétvégi élmény a Makkabi Deutschland jóvoltából

Minden idők legnagyobb multisportrendezvényét tartják Budapesten: a Maccabi Európa Játékokat. A közel 300 fő németországi delegáció – a Maccabi-játékok legnépesebb csapata – városunkban készült fel az edzőtermekben, stadionokban. Szerettek volna közösségünkkel is találkozni, ismerkedni, erre volt is alkalom. Kéréseik teljesítésében

Professzor dr. Scheiber Sándor

Budapest film készül a világhírű tudós rabbiról

2019 májusában az Uránia moziban levetítették a „Nagy magyar zsidó kántorok” című portréfilmsorozatunk első négy elkészült darabját abból az alkalomból, hogy Nádorfi Lajos operatőr Balázs Béla-díjat kapott. A filmek jelentős szakmai és közönségsikert arattak, alkotóközösségünk felkérést kapott, hogy készítsünk hasonló szellemben emlékfilmeket prof. dr. Scheiber Sándorról. A megtisztelő felkérésnek szívesen teszünk eleget.

A film alap gondolata Scheiber Sándor világraszóló, szerteágazó tudományos és társadalomszervező tevékenységéből kiemelni a vészorkorszak utáni, a magyar neológ zsidó közösségeket újjáépítő tevékenységét. A holokauszt után a megmaradt kevéske magyar túlélő többsége nem tért vissza szülőföldjére, hanem világgá ment Kanadába, Ausztráliába, Dél-Amerikába, Új-Zélandra, illetve Izraelbe.

Dr. Scheiber Sándor

Fotó: Villányi András

Akik mégis visszatértek szülőföldjükre, kifosztott lakást, fölégetett zsinagógát, sokszor bizalmatlan, ellenséges, ritkán befogadó környezetet találtak. Ezeket a zsidó közösségeket akarta újjászervezni Scheiber Sándor mint főrabbi. Végigutazta az ország nagyobb városait, de a kisebb településeit is, biztatást, reménységet vitt a megmaradottaknak. Mindenekelőtt újjászervezte a rabbi-képzést, kiemelkedő tudású professzori kart gyűjtött, hallgatókat toborzott, akik a legmagasabb színvonalú képzést kapták hivatásukat mellé. Altaluk megerősítette a zsidó közösségeket.

A társadalmi torzulások azonban a zsidó közösségek életét is elbizonytalanították, és amikor 1956 októberében kitört a forradalom és megnyíltak a határok, akkor a magyar zsidók többsége, rabikkal, kántorokkal együtt, újra csak elhagyta szülőföldjét.

Scheiber professzor azonban nem adta föl: még egyszer nekilátott. A rabbiszeminárium professzori karát világraszóló tudóssal erősítette meg, felkereste a vidéki városok és települések közösségeit, alkalmas fiatal férfiakat toborzott különleges kedvezményekkel: bentlakásos kollégiumot, teljes ellátást, ösztöndíjakat, katonai szolgálat alóli mentességet és kivételesen magasrendű képzettséget kaphattak.

Az új rabbinemzedék tagjainak segítségével megint csak újjászervezte a magyar neológ zsidóság társadalmi és egyházi életét; mindennek áldásos hatása napjainkig őrzi Scheiber Sándor tevékenységét.

Hogy ezt az életművet a professzorhoz méltó színvonalon bemutathassuk, alkotóközösségünk – Fazekas Lajos, Nádorfi Lajos, Benedek István Gábor, Villányi András – kész a nagy vállalkozás végrehajtására. A film első előkészületeihez szükség volna 3 millió forint. Koordináló: Mazsihisz, Budapest. **Átutalási számlaszám: 1170724-20262095.**

Az előkészítő munkában jelentős szakmai segítséget, országos, talán országon túli szervezőmunkát vennénk igénybe.

Első lépésként az előkészítés fedezetéül barátaink segítségét kérjük. Támogatásuk elnyerése érdekében nyújtottuk be pályázatunkat, és várjuk az érdeklődők pozitív választát.

Az alkotóközösség nevében:

Fazekas Lajos filmrendező

Tájékoztató a holokauszt második generációját támogató EGYÜTT programról

A Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítvány (Mazsók) pályázatot írt ki a holokauszt túlélők gyermekeinek megsegítésére. E támogatásra azok a Magyarországon élő magyar állampolgárok jogosultak, akik 1945. október 30-a után születtek, és legalább az egyik szülőjük a második világháborúban zsidó származása miatt üldöztetést szenvedett el.

A Mazsók a következő dokumentumokat fogadja el ennek igazolására:

Legalább az egyik szülőjének Mazsók-száma, vagy igazolás arról, hogy legalább az egyik szülője a Mazsók rendszerében holokauszt-túlélőként van regisztrálva.

A NÜB igazolása arról, hogy legalább az egyik szülője holokauszt-túlélő.

A Muszoe igazolása arról, hogy legalább az egyik szülője holokauszt-túlélő.

Legalább az egyik szülőjének Claims Conference-regisztrációja.

Ha a fenti igazolások egyikéhez sem tud hozzájutni, kérjük, igazolja, hogy legalább az egyik szülője a második világháború alatt a nürnbergi törvények értelmében üldöztetést szenvedett el.

Elfogadjuk bármely magyarországi zsidó hitközség igazolását arról, hogy legalább az egyik szülője zsidó, vagy

Az EGYÜTT program, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége (Mazsihisz) és a Magyarországi Zsidó Szociális Segély Alapítvány (Mazs) közös segélyezési terve 76,3 millió forintot nyert a Mazsók pályázatán, melyből szociális, mentálhigiénés, valamint egészségügyi támogatást nyújt a második generáció rászoruló tagjainak.

A program a rászorultság mértékének megállapításakor a jelentkezők háztartásának anyagi helyzetén túl figyelembe veszi egészségügyi és mentális állapotukat, valamint családi kapcsolataikat, hogy körültekintően mérlegelni tudja: hol van a legnagyobb szükség a segítségre.

A támogatások aránya a vidék és a főváros között 25-75 százalék.

Az EGYÜTT program keretében a következő támogatások igényelhetők:

Szociális támogatás
Élelmiszer-csomag
Rezsiköltség-támogatás
Szociális tanácsadás, segítség az ügyintézésben
Mentális segítségnyújtás
Egyéni tanácsadás

Egyéni és csoportos család- és pártérápia
Életvezetési tanácsadás személyes vagy táv (internet) formában

Egészségügyi támogatás

Általános gyógyászati segédeszközök (pl. vérnyomásmérő, kerekesszék stb.); ingyenes bérlet, illetve támogatás a megvételhez

Személyre szabott gyógyászati segédeszközök (pl. szemüveg, hallókészülék stb.); támogatás a megvételhez
Fizioterápia, gyógytorna

Egészségnapok: Budapesten és vidéken állapotfelmérő beszélgetés, szűrővizsgálatok, diéta-tanácsadás meleg ebéd biztosításával

Pénzügyi támogatás és tanácsadás sürgős diagnosztikai vizsgálatok esetén

Kórházi ápolás utáni lábadozás támogatása

A programot a pályázatot kiíró Mazsók várhatóan kora ősszel tudja elindítani. A regisztrációkra ezt követően kerülhet sor: megkezdéséről a **www.mazsihisz.hu** és a **www.mazs.hu** weboldalon fogjuk tájékoztatni a közönséget.

Kérjük, kísérje figyelemmel ezeket az oldalakat, vagy érdeklődjön hitközségében, hogy hol és mikor tud jelentkezni a támogatásokra.

MÁRTÍRJAINKRA EMLÉKEZTÜNK 3.

Mohács

Ósi zsidó fúvós hangszer, egy koszarvból készült sófár hangjait verték vissza az Eötvös utcai zsidó emlékművet körbevevő épületek falai azon a vasárnapon kora délután. A fájdalmasan szép hangok a 75 éve deportált, majd legyilkolt izraelita honfitársaink emlékére szóltak.

Közel harmincan voltak ott a jelzett időben e kegyhelyen, hogy az áldozatokra emlékezzenek. Az együttérző megjelentek mellett olyanok is eljöttek, akik személyes érintettjei a vézskorszaknak: szüleiket, nagyszüleiket, testvérüket és más rokonaikat vagonfrozták be 1944-ben, hogy aztán távol a szülőföldjüktől elpusztítsák őket. A halál messze volt: a szavakkal ki nem fejezhető fájdalom máig közel.

Éppen hetven éve, hogy átadták e mementót, amely a Mohácsról és környékéről elhurcolt 1120 vértanú áldozatára emlékeztet. Városunkból 614 zsidó fiataalt, középkorút és öreget vittek el erőszakkal (az ő nevüket olvashatjuk az Eötvös utcai emlékmű márványlapjain), közülük később mindössze 13-an tértek haza.

– Hatalmas lelki és emberi erő kellett e keveseknek a túléléshez, szereteteik elvesztésének feldolgozásához és ahhoz, hogy képesek voltak beszélni róla és emlékezni e szörnyűségekre: mert aki emlékezik, az újra is éli e borzalmakat – mondta **Cserdi Áron**. Alpolgármesterünk úgy vélte: nehéz

szavakat találni a 75 évvel ezelőtti történetekre, nehéz, s talán nincsenek is rájuk szavak. Azért sincsenek, mert akiket elpusztítani vittek, nem volt semmi bűnük, nem követtek el semmit – emlékeztetett. Beszéde végén köszönetet mondott mindazoknak, akik nem hagyták és hagyják feledésbe merülni a történeteket, s szavai szerint köszönet illeti azokat is, aki ma képesek közösen emlékezni, kéz a kézben, faji és felekezeti hovatartozás nélkül. A megjelentek között ott volt az a mohácsi származású **Orbán Dániel** is, aki szintén családtagjait, felmenőit veszítette el a második világháború idején, s akit egykori osztálytársai, barátai, ismerősei nagy-nagy szeretettel üdvözöltek a főhajtás előtti percekben. A 70 esztendő férfi meleg szavakkal köszönte meg önkormányzatunk szerepvállalását az emlékezés megrendezésében. A folytatásban **Rosenfeld Dániel Imre** kántor beszélt a helyszín múltjáról. Mint megtudhattuk, egykor itt állt a zsidó polgári iskola, amelyet a világégés idején egy eltévedt bomba semmisített meg. A gyilkos szerkezetet valójában egy utánpótlást szállító dunai uszálynak szánták. Az emlékművet 1949-ben Orbán Dániel nagybátyja, Dr. Orbán Vilmos emeltette, s az elmúlt évtizedekben többször is felújították.

– Sokan és sokszor feltették már a kérdést, hogy ki a felelős ezekért a borzalmakért – hallhattuk Rosenfeld

Dániel Imrétől. – Azt gondolom, bár az újkori magyar kormány európai viszonylatban is sokat tesz azért, hogy a szélsőséges, kirekesztő nézetek idehaza ne kaphassanak újból erőre, a gyűlöletbeszéd, az antiszemitizmus megnyilvánulásaival mégis újra és újra találkozhatunk. Az egyház képviselője úgy vélte, az ilyen jelenségek elleni fellépésnek a közöny az egyik legnagyobb ellensége. Elhangzott: az egyének és a közösségnek képessé kell válnia arra, hogy magában és köreiben békét teremtsen – ha ezt meg tudja tenni, a mások iránti közönyt a gyűlölködőkkel való szembefordulásá, a nemtörődömséget „törődömséggé” lesz képes formálni. A szertartáson magyar és héber nyelvű imák, fohászok, énekek hangoztak el az elpusztítottak lelki üdvéért, s azért, hogy e borzalmak soha többé ne ismétlődhessenek meg. „Uram, fogadd örök oltalmadba mártírjaink megszenvedett lelkét! Lelkük legyen egybefűzve az élők kötelékével!” – hallhattuk.

Az emlékezés koszorúját közösen helyezte el az emlékműnél Orbán Dániel, Rosenfeld Dániel Imre és Cserdi Áron. S ugyanitt zsidó szokás szerint egy-egy követ is a kőlapokra tettek az elhunytak emlékére a jelenlévők.

(Forrás: *mohácsi Önkormányzati Hírek*)

Csepel

Délpeszt

Soroksáron, Pesterzsébeten és Csepelen a meggyilkolt zsidó testvéreinkre emlékezőket **Kerényi Zsuzsa** elnök köszöntötte. A gyászszertartáson részt vettek a kerületek polgármesterei és **Németh Szilárd**, a Honvédelmi Minisztérium parlamenti államtitkára. **Totha Péter Joel** főrabbi felidézte azt a tragédiát, amit az itt élők szenvedtek el. A zsidókat 1944. május 22-e után csillagos házakban helyezték el, majd a budakalászi és a monori téglagyárba vitték, hogy azután Auschwitz-Birkenaubá deportálják őket.

Soroksár. Kerényi Zsuzsa, a délpesti körzet elnöke

A főrabbi kiemelte, hogy a zsidó hit szerint a lélek soha nem hal meg – mi úgy kapaszkodtunk ezekbe a szavakba, mint az utolsó szalmaszálba. Majd egy túlélő visszaemlékezését idézte fel, aki dermedten nézte végig édesanyja füstté válását, ott állva a szakadék szélén, ahol még gyászolni sem tudott, mert minden percét felemész-tette, hogy túlélje a következő pillanatot, a következő lélegzetvételt. Persze ha lesz egyáltalán következő lélegzetvétel, fejezte be beszédét a főrabbi.

Ezután **Sáfrány Dávid** kántor énekelte el az emlékezés imáját. Végezetül a jelenlévők elhelyezték a kegyelet köveit.

Szerdócz Ervin újpesti mártírbeszéde

Tisztelt emlékezők! Tisztelt vendégeink!

Újból itt vagyunk! 75 éve a támmuz hónap 20-ához legközelebbi vasárnap számunkra az emlékezés napja. A gyász érzésével gyűltünk össze, hogy lerójuk kegyeletünket az áldozatok emléke előtt.

Órizd híven emléküket, sohasse felejtss el áldozatukat!

Jehezkiél próféta tette fel egykor a kérdést: „És te, emberfia, kész vagy-e ítéletbe szállani a vérontás városával?”

A próféta szavával kérdezem: te, emberfia! Zsidó és nem zsidó emlékező, készen vagy-e megérteni a megérthetlent? El tudod-e fogadni azt, ami 75 évvel ezelőtti történet testvéreinkel? Te, emberfia, készen vagy-e beletörődni Újpest zsidóinak kiirtásába?

Mi tudjuk! Mi tudjuk: 75 év kevés ehhez. Mi tudjuk, 750 év is kevés ehhez!

„A vér által, amit kiontottál, elkárhoztál!” – mondja a próféta. Igen! Az, ami a zsidókkal történt, az maga a kárhozat.

Az emberekből kihalt a szeretet, és átvette helyét a közöny.

A hatalomból kihalt az emberiség, és átvette helyét az állati ösztön.

És mi! Mi, zsidók váltunk a közöny, az embertelenség, az állatiasság áldozataivá.

Egyre kevesebb túlélő van életben. Egyre kevesebben vannak, akik karjukon a betetovált rabszámra mutatva mondhatják: „Ez velem történt! Tanúja voltam! Velem történt meg a borzalom. A borzalom, amit ti el sem tudtok képzelni... Kiirtottak családokat. Kiirtottak csecsemőket, gyerekeket, férfiakat, nőket és időseket.

„Félelem és remegés jó belém, és elborít a halálós ijedség verejtéke.”

Mi hordozzuk, bennünk fáj tovább, minket borít el a halálós ijedség verejtéke. Génjeinkben hordozzuk tovább az áldozataink szenvedését.

Nem volt reményük. Nem volt menekülésük. „...bárha lettek volna szárnyaik, mint a galambnak, hogy elrepüljenek és keressenek nyughelyet” – folytatja az 55. zsoltár. De a zsidóknak nem voltak szárnyaik. Csak a borzalmas marhavagonok voltak. Csak Auschwitz réme, csak a gázkamrák borzalma és füstje. Az égő hús elviselhetetlen szaga. Mi, ha az áldozatainkra emlékezünk, mi érezzük az égő hús szagát. Érezzük ártatlan zsidó testvéreink égő húsának szagát. Érezzük, mert a mi vérünk, a mi hú-sunk...

Tisztelt emlékező hallgatóság! Tisztelt vendégeink!

Sok mindentről beszéltünk megemlékezés-einkben az eltelt évek alatt. Beszéltünk gyerme-

Zsidó és nem zsidó emlékező, készen vagy-e megérteni a megérthetlent?

kek sikolyáról, anyák, apák néma haláltusájáról. Beszéltünk az imákról, a könyörgésekről, melyek néma fülekre találtak. Kérdeztük: miért hallgatott Isten? Kérdeztük: miért zárkózott el Isten magányába, amikor a zsidók hamuvá és füstté lettek?

Egyvalamiről még nem beszéltem 11 éve, mióta enyém a felelősség, hogy Önökkel Új- pesten emlékezzek és emlékeztessenek.

Nem beszéltem a rabbi tehetetlenségéről. Nem beszéltem arról, mennyivel nehezebb volt a rabbinak osztoznia közössége fájdalmában, szenvedésében, halálában. Felelőssége volt közössége iránt. De nem tehetett semmit. Isten a rabbi könyörgését sem hallgatta meg. A közösség szenvedett, de a rabbi szenvedése nagyobb volt! Szenvedése még fájdalmasabb volt.

Vannak történelmi párhuzamok. Volt véshelyzet a történelemben, amikor a rabbi olyat tett, hogy Isten elhárította a végveszélyt, megállította a pusztítást.

Engedjék meg, hogy megosszak önökkel egy réges-régi történetet. Franciaországban a fanatikus keresztények (valószínűleg a kitért zsidók tolmácsolásában) a nagy zsidó filozófus, Mose ben Maimon művében keresztényellenes tételeket véltek felfedezni. Maimonidész művét, a Tévelygők útmutatóját 1240-ben elégették. 1242-ben hitvitákat rendeztek, majd 1306-ban Szép Fülöp kiűzte a zsidókat Franciaországból. A provençe-i zsidók is sorra kerültek. Amikor elzavarták őket Marseille-ből, lebontották zsi-

nagógájukat. Vállukra vették ósrégi templomuk köveit, és addig cipelték drága terhüket, amíg el nem jutottak Prágába. Ott lerakták az alapkövét egy új zsinagógának, amibe beépítették egykori zsinagógájuk köveit. Az újjáépült, ma is létező zsinagógának az Altneuschul nevet adták. Ebből az időből származik az Altschuler rabbik generációja. Az egyik Altschuler, Jánkef Altschuler rabbi a 17. században az ukrainai Zsikev helység rabbija lett. 1648/49-ben Bohdan Hmelnickij kozák csapatai 20.000 zsidót mészároltak le Ukrajnában. Eljutottak Zsikev városába. Jánkef rabbi és közössége a zsinagógájukba menekült. Hmelnickij körülvette a fatemplomot, betörte az ajtót, és azt mondta a rabbinak, hogy vagy kitérnek, vagy rájuk gyűjtja zsinagógájukat. Reb Jánkef a frigszekrény elé lépett, kinyitotta annak ajtaját, egy fiókból hosszú, éles kést húzott elő, és ott helyben, mindenki szeme láttára elmetszette saját torkát! A vérengző kozák vezért megrendítette a hallatlan lelkierő. Örjöngött, az összes szenteket leszlított az égből, de a zsikevi zsidókat nem bántotta.

Miért idéztem fel ezt a történetet? Azért, mert vannak történelmi párhuzamok. Egy rabbi feláldozta magát, és Isten, áldozatára tekintve, kegyelmet gyakorolt a zsidókkal.

1944-ben Újpest rabbija dr. Friedmann Dénes volt, a város megbecsült, tisztelt polgára. De amikor az újpesti zsidókat elérte borzalmas végzetük, a rabbi is egy lett a többi megvetett és halálba küldött zsidóval. 1944 júniusában néhány karszalagos dörömbölt az újpesti zsinagóga kapuján. A rabbi felesége nyitott ajtót. A betolakodók kérdésére tudomásukra hozta, hogy a rabbi nincs otthon. A nyilas kommandó ott, a zsinagóga udvarán agyonverte a rabbi feleségét. A rabbi némán túrt, és meghajolt Isten akaratát előtt. Szolgáljon felesége ártatlanul kiontott vére hívei megmenekülésére. Némán túrte sorsát. Az újpesti zsidókat 1944. július 11-én, támmuz hónap 20-án kihajtották a Magdolna városi pályaudvarra. A közösség tagjai Auschwitzban füstté és hamuvá váltak. A rabbi a kauferingi lágerbe került gyermekével. 1945 januárjában a rabbi megbetegedett. Pricscsén lázban vergődött. Aikai kiszáradtak, szomjúság gyötörte. Gyermeke őrizte, és amikor a rabbi vízért könyörgött, a gyerek vízért ment a láger udvarára. A szolgálatos tiszt néma közönnyel kivette revolverét, és homlokon lőtte a gyereket. A rabbi felriadt lázálmból, kiment az udvarra. Gyermeke ott feküdt élettelenül... vére pirosra festette a havat.

Vihar Béla versbe foglalta a rabbi halálát. Az Isten halála című költeményben így örökíti meg a tragédiát:

*Nem kötött már se tilalom, se törvény...
elérkeztem a sűrű drótsövényhez,
melyben halál száguldott, forgó örvény,*

*s megálltam ott, mint aki már nem érez,
nincs gyökere, nincs magja, nincs reménye.
Kinyújtottam hát ujjaim feléje.*

A rabbi állt szótlanul a villanykerítés előtt, majd rávetette magát. Mik lehetnek utolsó gondolatai? Ezt mi már sohasem tudjuk meg...

A rabbi ismerte a 27. zsoltárt, mely a reményről szól. Talán átfordította a reménytelenség szövegére. Talán azt mondta: „Istenem! Miért rejtetted el arcodat előttem? Elhajoltál haraggal szolgádtól. Segítségemre voltál mindig, de most elhagytál, elvetted, már nem vagy üdvöm Istene!”

A drága rabbi áldott teste még sokáig függött a villanykerítés szögesdrótján... Sokáig nem vették le... Sokáig ott maradt teste... Fájdalmának néma könnyei ráfagytak kihűlt arcára. Igen, ott maradt fájdalmában. Neki fáj legjobban az, hogy Isten nem kegyelmezett közösségén. A rabbi feláldozta magát, de Isten nem nézett le áldozatára. Nem történt meg az, ami annak idején, amikor Hmelnickij, Jánkef rabbi áldozatát látva, nem mert ártani a zsidóknak.

Igaz, amikor Friedmann rabbi feláldozta magát, már minden újpesti zsidó füstté és hamuvá vált.

Vannak történelmi párhuzamok, de nincsenek általánosítható történelmi párhuzamok.

Emlékezzünk!

Emlékezzünk Friedmann Dénes főrabbi mellett az akkor Újpesten funkcionáló Klein Éliás kántorra, feleségére, Klein Éliásnéra, gyermekeikre, Zsuzsára és Juditra, minden újpesti áldozatra!

„[Az Örökkévaló] meggyógyítja a megtört szívűeket, és gyógyító kötést ad fájdalmukra!” – olvassuk a 147. zsoltárban.

Örökkévaló! Mi az emlékezés órájában megtört szívvel nagy irgalmadhoz fordulunk könyörgésünkkel:

Kérünk! Adj igaz nyugalmat isteni jelenlét szárnyai alatt minden elhurcolt, minden munkaszolgálatba küldött, minden haláltáborban meghalózt, megkínzott, meggyilkolt újpesti és minden zsidó testvérünk lelkének!

Adj igaz nyugalmat isteni jelenlét szárnyai alatt Friedmann Dénes rabbinak és feleségének, Klein Éliás kántornak, Klein Éliásnénak, gyermekeiknek, Zsuzsának és Juditnak, és minden újpesti áldozatnak!

Irgalom Atyja, rejtssd áldozataink lelkét szárnyaid menedéke alá örökre!

A mennyi paradicsom kertjében találjanak nyugalmat!

Foglald őket az öröklét kötelékébe!

Atyánk, Királyunk, tartsd emlékezedben az újpesti és minden zsidó áldozat ártatlan véré!

És mondjunk erre: Áment!

Így kezdődött...

Maccabi Európa Játékok Budapesten

Köszönöm a magyar kormány-nak, hogy a Játékok finanszírozását segítette, köszönöm az EMG-ben részt vevő szervezőknek, az MTK-nak, a Maccabi VAC-nak és a Mazsihisz munkatársainak az együttműködését, a több mint 300 önkéntesünknek, zsidóknak és nem zsidóknak a vállalását: így a kormánytól az önkéntesekig mindnyájan a történelem szereplőivé válunk. Nélkülük a Játékok nem valósulhattak volna meg – fogal-

Az államfő felidézte: a Nemzetközi Olimpiai Bizottság megalapításában és az első újkori olimpiai játékok megszervezésében a magyar zsidó családba született Kemény Ferenc, Pierre de Coubertin jó barátja is közreműködött, és 123 évvel ezelőtt Athénban, az első olimpián, Magyarország történetének első olimpiai aranyérmét egy másik magyar zsidó ember, Hajós Alfréd nyerte.

Hangsúlyozta: Kemény Ferencel és Hajós Alfréddal vette kezdetét a

A megnyitó ünnepségen – melynek egyik fő részeként a küldöttségek bevonultak a küzdőtérre – közel hetven fellépő működött közre. A Játékok lángját Polgár Judit volt világső sakkozó és Keleti Ágnes ötszörös olimpiai bajnok tornász lobbantotta föl.

A másfél hetes viadalra 42 országból közel 5000 résztvevő érkezett, köztük 2311 sportoló. A versenyzők 24 sportág – ebből négy bemutató – 63 versenyszámában mérték össze tudásukat, a központi helyszín a Ludovika Campus volt, a mellette lévő Orczy-kertben pedig kialakítottak egy „Maccabi-falut”, ahol a díjátadási ceremóniákat rendezték. Emellett voltak ott kiállítások, koncertek és filmvetítések is, hiszen az esemény egyben kulturális és vallási rendezvény is.

A Játékokon nemcsak európai zsidó sportolók vettek részt, hanem meghívásos alapon az Egyesült Államokból, Kanadából, Mexikóból, Brazíliából, a Dél-afrikai Köztársaságból, Ausztráliából és Izraelből is érkeztek küzdeni vágyók. A házigazdát 16 sportágban több mint kétszázán képviselték, ami több mint a duplája az eddigi legnépesebb magyar sportolói delegációnak.

Németh Szilárd és Deutsch Tamás felavatják Kárpáti Károly olimpiai bajnok birkózó sírkövét

Deutsch Tamás kavicsot helyez el Weisz Richárdnak, az első magyar olimpiai bajnok birkózónak új sírkövére (Fotók: MTI/Kovács Attila)

mazott Heisler András, a Mazsihisz elnöke a 15. Maccabi Európa Játékok budapesti megnyitóján az Új Hidegkuti Nándor Stadionban.

A magyar főváros olyan nagyszerű magyar zsidó sportlegendák szülővárosa, mint az újkori olimpiák első magyar aranyérmese, Hajós Alfréd, az ötszörös olimpiai bajnok Keleti Ágnes vagy a sakkvilágbajnok Polgár Judit. Büszkék vagyunk rájuk, mint ahogy arra a nagyszerű magyar Maccabi-csapatra is, amely soha nem látott létszámban képviseli a magyar zsidóságot. Résztvevővel győztesek vagyunk mindnyájan, függetlenül a versenyeredményeiktől. Gratulálok minden résztvevőnek ehhez a győzelemhez, mert megmutatjuk a világnak, hogy a világ zsidósága, Európa zsidósága létezik, erős, és képes értékeket alkotni – hangsúlyozta beszédében a Mazsihisz elnöke.

Büszkék vagyunk zsidó honfitársainkra, akik a saját teljesítményükkel közös önbecsülésünket gyarapították egykor, és gyarapítják ma is – jelentette ki Áder János köztársasági elnök.

„Mi, magyarok mindig készek vagyunk szurkolni sportolóinkért. Büszkék vagyunk minden magyar sikerre, és lenyűgözve állunk másoké előtt. Büszkék vagyunk mindazokra, akik magyar színekben versenyeznek, és büszkék vagyunk rá, hogy a közös zászló közös csapatában a sokféle személyes identitás mindig jól megfér egymással.

magyar sporttörténelem, ők a magyar olimpiai csapat első hősei, és egyben egy olyan kor hősei is, amely világszerte sportversenyek szervezésére buzdított.

Áder János rámutatott: az emberiség egyik legszebb és legbékésebb kihívása lett pályán, medencében, tornacsarnokban vetélkedni a játék örömeért, a teljesítmény csodálataért, a siker mámorító és a szurkolás felemelő érzéséért, a közösséget.

Magyarország örömmel látja vendégül a Maccabi Európa Játékok versenyzőit – jelentette ki a köztársasági elnök, aki „nemes küzdelmeket és emlékeztet pillanatokat” kívánt a résztvevőknek.

Motti Tichauer, az Európai Maccabi Szövetség első embere és a játékok szervezőbizottságának elnöke emlékeztetett: a versenyt először Prágában tartották meg 1929-ben, az eltelt 90 évben viszont ez a régió nem volt házigazdája ennek az eseménynek, amely így most visszatért közép-európai gyökereihez.

Deutsch Tamás, az MTK elnöke, a játékok védnöki testületének vezetője kiemelte: az esemény sokat jelent a magyar sportnak és Budapestnek egyaránt, a résztvevőkre pedig életük legszebb, legizgalmasabb hete vár.

Felavatták Weisz Richárd és Kárpáti Károly síremlékét

A Maccabi-játékok kegyeletos óráinak egyikén a Kozma utcai sírkertben felavatták két olimpiai bajnok birkózó felújított síremlékét. Az eseményen ott volt Deutsch Tamás, a Maccabi Európa Játékok Védnöki Testületének vezetője, az MTK elnöke, Németh Szilárd, a Magyar Birkózó Szövetség elnöke, Kunos Péter, a Mazsihisz-BZSH ügyvezető igazgatója, Heisler András, a Mazsihisz elnöke, Totha Péter Joel, a Tábori Rabbínatus vezető rabbija, Fekete László, a Dohány utcai zsinagóga főkantora, valamint birkózók, köztük Vajda János olimpiai bajnok. Alább Németh Szilárd beszédét közöljük.

Hiteles források kötik Szent István királyunkhoz a következők mondatát: „Aki a múltját nem becsüli, az a jövőjét nem érdemli.” A Magyar Birkózó Szövetség vezetése semmiképp sem esne hasonló hibába, s ennek folyamatosan próbáljuk bizonyosságát adni. Az egyik ilyen törekvés sportági hőseink emlékének méltó ápolása, aminek jeleként a tavalyi nagy sikerű budapesti világbajnokság előtt felavattuk a kétszeres olimpiai bajnok Kozma István, valamint mestere, az első székely ötkarikás aranyérmes Keresztes Lajos síremlékét. Most pedig itt állunk másik két legendánk, Weisz Richárd és Kárpáti Károly szintén megújult, megszüpített sírjánál, hogy közösen emlékezzünk rájuk, lerójuk kegyeletünket s kifejezzük tiszteletünket. Ők is a magyar sporttörténet legnagyobbjai közé tartoztak, akiknek szellemisége, öröksége ma is meghatározó, s akiknek Kereszteshez, illetve Kozmához hasonlóan az életben is sok-sok kihívással kellett szembenézniük.

Weisz Richárd több szempontból is a magyar birkózás úttörőjének számít, hiszen 1908-ban Londonban ő szerezte meg első olimpiai aranyérmünket. Másrészt minden esélye megvolt arra, hogy Kozma Istvánt több évtizeddel megelőzve, ő legyen

hazánk első kétszeres birkózó olimpiai bajnoka is. Ám a sors másképp rendelte. Kora legerősebb emberének számított, a súlyemelésben is sorra szerezte a bajnoki címeket, döntötte az országos csúcsokat, de igazán otthon a szőnyegen érezte magát. Tizenkilenc évesen indult először birkózóversenyen, előbb a Hungária Atlétikai Club, majd 1899-től közel egy évtizeden át az MTK színeiben érte el sikereit. 1908-ban esélyesként indult el Londonba, ahol nem is kellett csalatkoznia benne: két dán riválist, majd a döntőben az orosz óriást, Alekszandr Petrovot legyűrve diadalmaskodott a legnehezebb, 93 kilónál súlyosabb kötöttfogásúak között.

Több százan ünnepelték hazatérésüket, sokak szerint kifogták a lovakat a kocsija elé, és a vállukra emelve cipelték a Japán kávéházig, amelyet éppen Weisz működtetett akkoriban. Nyugodtan mondhatjuk, hogy pályafutása, népszerűsége a csúcsra ért. Ám versenyzői becsvágya s ehhez kapcsolódó sorsfordító döntése miatt nem tudott még feljebb kapaszkodni az olimpiái létrán. Herkulesi erejét, legyőzhetetlenségét nimbuszával a profi díjbirkózók felülmúlásával óhajtotta növelni. Sorra vett részt pénzdíjas mérkőzéseken a Beketow-cirkuszban. Így viszont elvesztette amatőr státuszát és részvételi lehetőségét az újabb olimpián. Eltiltását ugyan visszavonták a stockholmi játékok előtt, de akkor, 1912-ben már nem tudott olyan szintű edzőmunkát végezni, amivel vállalkozhatott volna az indulásra. Sok minden mást viszont kipróbált, többek között cirkuszigazgatóként, sportverseny-szervezőként, kávékereskedőként is megálta a helyét. Eredményeire tekintettel több kiváló sportolóval együtt mentesült ugyan az 1939-es zsidótörvények alól, ám a háború borzalmai őt sem kímélték. A budapesti ostrom alatt annyira leromlott a szervezete, hogy az nem tudott ellenállni az epéjét megtámadó kórnak, s 1945. december 4-én elhunyt. Halála

előtt azonban még egy újabb sporttörténelmi tethez fűződik a neve: az ő lakásán alapították újjá szeretett klubját, a Magyar Testgyakorlók Körét.

Tisztelt Emlékezők!

Mindenki előtt ismert, hogy másik drága legendánk, Kárpáti Károly, aki Weisz Richárdhoz hasonlóan zsidó származású volt, a történelem furcsa fíntoraként vagy éppen ajándékaként a náci Németországban, az 1936-os berlini olimpián jutott a csúcsra. Bár mondhatjuk, már addig is járt ott, málmint a csúcson, hiszen egyebek mellett két Európa-bajnoki cím és egy 1932-es ötkarikás ezüst szegélyezte páratlan pályafutását. Pedig vizes sportokkal, úszással és műugrással kezdte az egri születésű kiválóság. Még vidékbajnoki címet is szerzett, ám egy Debrecenben látott cirkuszi birkózóbemutató a szőnyegre vonzotta. Az 1928-as amsterdami olimpián negyedik lett még kötöttfogásúként, ekkor találkozott a másik, nálunk alig ismert szakággal, a szabadfogással, amelyben iskolát teremtett hazánkban. Mindkét fogásnemet magas szinten űzte, s végül szabadfogásúként érte el már említett berlini diadalát.

Az 1936-os olimpiáról szóló sporttörténelmi visszaemlékezésekben olvashatjuk, hogy az amerikai atlétaklasszis, Jesse Owens korszakos diadalával, ökölbe szorított kézfelemelésével miként állt ellen Adolf Hitlernek és fajgyűlölő rendszerének. Ebből a szempontból Kárpáti Károly – aki Kellner Károlyként anyakönyvezetett – zsidó származású magyar birkózóként legalább akkora győzelmet aratott a Führer s egyben a náci antiszemitizmus felett, ugyanúgy a sport erejével. Hiszen a szabadfogású 66 kilósok döntőjében éppen a hazaiak favoritját, Wolfgang Ehrlt múlta felül öldöklő küzdelemben, a végkimerülésig hajszaolva önmagát és ellenfelét. A tudósítások szerint a Führer már elindult a Deutschland-

(Folytatás a 6. oldalon)

Folytatás...

A péntek délutáni rendhagyó kabbalát sabbáton ezek töltötték meg a Dohány utcai zsinagógát. Különleges élményt jelentett az izraeli himnusz közös eléneklése.

IZRAELI SZÍNES

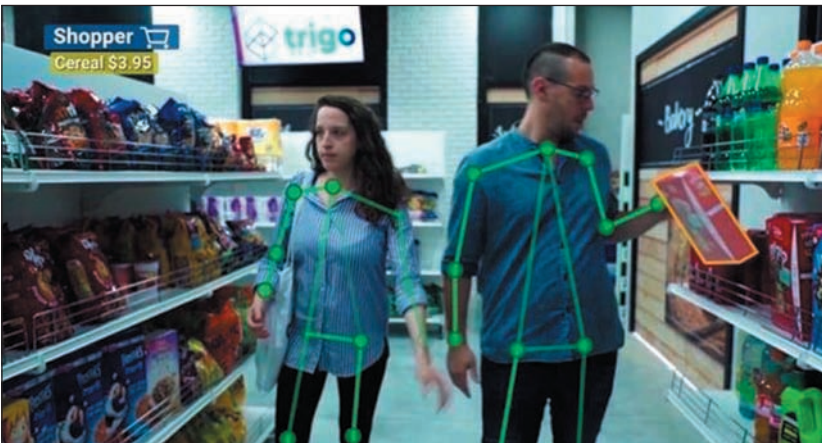

Izraeli startup fejleszti a Tesco okosboltját

Az okostelefonok elterjedése számtalan mindennapos tevékenységünket megváltoztatta már. A zenehallgatást, fényképezést és ingyenes telefonálást követő nagy dobás az elektronikus fizetéshez és vásárláshoz kapcsolódik.

A Tesco Plc, az Egyesült Királyság legnagyobb kiskereskedelmi üzletlánc egy izraeli startup vállalatot, a Trigo Visiont bízta meg azzal, hogy dolgozza ki az okosboltjai működtetéséhez szükséges technológiát – adta hírül a Nocamels.

A Trigo Vision rendszere kamerák és mesterséges intelligencia felhasználásával követi nyomon a vásárlók tevékenységét az üzletekben. Első körben számos kamerát helyeznek fel. Ezek folyamatosan monitorozzák a vásárlót, a termékeket és a bevásárlókocsit. Az információk alapján létrejön egy virtuális kosár, amelynek értékét a rendszer az előre megadott banki adatok alapján automatikusan kiegyenlíti. A gyakorlatban a vásárlás úgy néz ki, hogy letöl-

Pénztár nélküli vásárlás a Trigo Vision rendszerével

tünk egy applikációt az okostelefonunkra. Ezzel azonosítjuk magunkat, amikor belépünk a boltba. Betesszük a kosarunkba a kiválasztott termékeket, majd „fizetés nélkül” távozzunk. Na jó, nem pontosan fizetés nélkül, mert csak a pénztárnál való várakozási időt spóroltuk meg. Kijövetelkor pedig kapunk egy elektronikus számlát a fizetésről.

A Tesco mellett a Trigo Vision egy másik brit szupermarketlánc, a Wm Morrisons Supermarkets Plc-vel is együttműködik. Izrael legnagyobb hálózataival, a Shufersallal pedig már egy pilotprogramot is elindítottak egy tel-avivi üzletben.

A 2017-ben alapított Trigo Vision tavaly 7 millió dollár kockázati tőkéhez jutott a Hetz Ventures befektetőcégtől és a Vertex Ventures izraeli leányvállalatától. A Trigo Vision célja, hogy az Amazon Go versenytársa legyen, amely a világ első automata boltját nyitotta meg 2018 januárjában a nagyközönség számára. Jelenleg 11 üzletet működtet az Egyesült Államokban, és a terveik szerint két éven belül 3000 kiskereskedelmi egységet nyitnak világszerte.

Izraeli Nagykövetség

Rámát Gánban már tesztelik a „sábbáti buszt”

A Rámát Gán-i önkormányzat jóváhagyta a tömegközlekedés működését a zsidó pihenőnapon, kemény kritikákat vonva magára az ultraortodox politikuskok részéről.

Az intézkedést a városi tanács heves vitát követően 15:6 arányban jóváhagyta.

A terv szerint a transzferbuszokkal a szomszédos Tel-Aviv tengerpartjára és más rekreációs területekre lehet majd eljutni. A két tervezett útvonal a buszmegállók fogja használni, és elkerüli a többségében vallásos lakosságú környékeket.

Kármel Sámá-Hákohe polgármester szerint azonban ha kevesen fogják igénybe venni a szolgáltatást, a járatokat törlik.

„A városi közigazgatás azonnal intézkedni fog az ügyben és kapcsolatba lép egy üzemeltetővel, valamint hamarosan közzéteszi az útvonalakat és menetrendeket”, jelentette be a polgármester a sikeres szavazás után. „Vitatkoztunk, de mindannyian testvérek vagyunk, akik szeretik és tisztelik egymást. A zsidó nép elsősorban az egységre épül.”

A Jákov Litzman egészségügyi miniszterhelyettes vezette ultraortodox Jáhádut Hátórát nem meglepő módon gyorsan elítélte a határozatot, mondván, az önkormányzat „átlépett egy határt”.

Sámá-Hákohe „önző” érdekek hajtják, és címlapra akar kerülni, és ehhez bemocskolja Rámát Gán városát a vallási értékek és a sábbát szentségének megsemmisítésével”, nyilatkozta a párt. „Ezért az arcátlan lépésért Kármel Sámá-Hákohe számos politikai árat fog fizetni.”

„A Jáhádut Hátórát tiltakozik a szégyenletes döntés ellen. A párt nem hagyja figyelmen kívül ezt, és jogi úton meg fogja akadályozni a szent szombatot és a status quót sértő határozat végrehajtását.”

A szekuláris oldalról viszont Jáir Lapid (Kék-Fehér) és Ávigdor Liberman (Jiszráel Beitenu) üdvözlöttek a lépést.

A sábbáti tömegközlekedés és a kisboltok nyitvatartása hosszú ideje megosztja az ország vallásos és világi lakosságát. A tömegközlekedés szombaton szünetel, illetve törvény tiltja a vállalkozások számára, hogy a zsidó pihenőnap alatt üzemeljenek, kivételt képeznek a szórakozóhelyek, az éttermek, az alapvető szolgáltatásokat nyújtó boltok (pl. gyógyszertárak), illetve az olyan munkálatok, amelyeket máskor nem lehet elvégezni.

ujkelet.live

Innovatív italok

Az egészséges életmód elengedhetetlen része a megfelelő folyadékfogyasztás. Nyáron, főleg a kánikulai napokban, nagyon oda kell figyelni a megfelelő folyadékbevitelre. Az izraeliek jól tudják ezt, a lakosság és a fejlesztők is folyamatosan keresik az újdonságokat az alkoholmentes italok piacán. A Nocamels négy nép-

szerű izraeli innovációt gyűjtött össze az üdítőitalok területén.

Az O.Vine egy alkoholmentes „bor”. Forrásvízből, szőlőhéj és szőlőmag kivonatából készül. A Wine Water cég termékeit fehér- és vörösbortokban is fogyaszthatjuk. Nemrégiben jelent meg a Chardonnay- és a Cabernet Sauvignon-ízű változat.

Az asdodi székhelyű Better Juice a gyümölcslevelek előállításának folyamatát újította meg. Egy biotechnológiai megoldással csökkenti a gyümölcsök cukortartalmát. A kevesebb szacharóz, glükóz és fruktóz felhasználása egészségesebb üdítőitalokat eredményez.

A WakeUp az energiatalok kedvelőinek jelent alternatívát. Az InnoBev az italok „élénkítő hatását” természetes összetevőkből, például guarana növényből, ginko bilobából, bodzából és almacukorból állítja elő. Klinikai kutatások bizonyítják, hogy a fáradtság ezekkel az összetevőkkel, koffein nélkül is legyőzhető.

Az Amai Proteins egy különleges fehérjét készített, amely a Soda-Stream szirupjaiban használt cukrot és mesterséges édesítőket váltja fel.

Egészségünkre!

Izraeli Nagykövetség

Netanjahu Izrael leghosszabb ideje hatalmon lévő miniszterelnöke

Több mint 4876 napja vezeti az országot, és ezzel lehagyta az első miniszterelnököt, Dávid Ben Guriont is, írja a BBC.

Netanjahu az ötödik ciklusát kezdte meg idén, de már új választásokat írt ki szeptember 17-re, miután nem sikerült kormányt alakítania.

Pillanatnyilag több korrupciós vizsgálat is folyik vele szemben, és többen lemondásra szólították fel. Az izraeli miniszterelnök tagadja az ellene felhozott vádakait.

Bibi, a csúcstartó

Netanjahu 1996-ban nyerte meg első választását; akkor 46 évesen a legfiatalabb miniszterelnök lett. Ő egyben az első olyan kormányfő, aki Izrael Állam 1948-as alapítása után született.

A Likud párt vezetőjeként keményvonalas politikusnak számít az izraeli-palesztin béketárgyalás tekintetében.

Határozottan ellenzi a földet a békéért elvet, bár részben kivonta az izraeli katonaságot a ciszjordániai Hebronból 1998-ban, és átengedte a város nagy részét a palesztinoknak. Azóta viszont sokszor kinyilvánította, hogy nem fog zsidó telepéseket evakuálni, sem elfogadni egy teljesen független palesztin államot.

Megválasztották ötödik ciklusára is, azonban ezt nem tudta megkezdeni, és bizonytalan, hogy folytathatja-e a kormányzást.

Netanjahu, vagy becenevén Bibi, meg tudta őrizni a népszerűségét a pártját támogatók körében, de megosztó figurának számít Izraelben, kritikusai sokszor tartják antidemokratikusnak és korruptnak.

Komoly kihívással néz szembe politikai riválisai oldaláról, akik akár le is válthatják őt szeptember 17-én. Versenytársai közt van Ehud Barak, aki szintén volt már miniszterelnök – és vezérkari főnök is – Izraelben.

Kibic

Új jeruzsálemi utcakép

A közelmúltban különleges építmények jelentek meg Jeruzsálem utcáin: ódon ablakokból és régi ablakkeretekből összeállított installációk, amelyek révén egy régi, mégis új Jeruzsálem bontakozik ki. A sors fintora, hogy éppen maga az ötletgazda, Joram Amir az, aki már nem láthatja a „rég-új várost”.

Jeruzsálemben többek között a Gan HaSus kertben, a King George utcán, vagy a WeWork and Bezalel utca között találkozhatunk azokkal a furcsa installációkkal, amelyek az idén márciusban gyors lefolyású betegségben elhunyt Joram Amir gyűjteményéből származnak.

A művész-aktivista mintegy 2000 ablakkeretet és ablakot gyűjtött össze

Jeruzsálemben olyan épületekből, amelyek a modern városnegyedek kialakítása miatt már nem léteznek. Amir ötlete nyomán két barátja, Itamar és Lior Peleg állított össze mintegy 500 ablakkeret felhasználásával olyan építményeket, amelyek valójában csak nyílászárókból állnak. Színesek, szépek, eredetiek és egyedi-ek, sőt, Joram Amir egykori elképzeléseinek megfelelően ezek a „régiség-ek” nagyon is beleillenek a modernségbe.

Az Ablaksztorik című projekt a Mekudeshet Fesztivál keretében jött létre, az érdekes építményeket egészen sokáig, szeptember 21-ig lehet megtekinteni. Ha addig valaki Jeruzsálemben látogat, ezeket ki ne hagyja!

Mitől kántor a kántor?

Mindig szívesen olvasom Kardos Péter főrabbi öninterjúját az Új Élet hasábjain. Szeretem a főrabbi úr csípős humorát, nagy vevő vagyok rá, bármely témakörben ír is. Fokozottan örülök, amikor a hivatásunkkal kapcsolatos dolgokat teszi szóvá, mint legutóbb „A leminősített kántor” címmel.

Az írását olvasva ismét megállapítottam: az egész világ egy város. Mindenütt minden egyformán zajlik, főleg a zsidóságon belül. Kardos főrabbi úr az írásában visszapillant a saját sok évtizedes kántori működésére (mielőtt rabbi lett és miközben rabbiként működik). Hat évtized nem semmi ezen a pályán. Ezalatt senki soha nem kérdezte meg tőle, hogy végzett-e kántorképzőt, van-e doktorátusa stb. Mindössze az volt a fontos, tud-e előimádkozni. Én a magam 46 éves kántori működésem alatt (nem is számítva a már tizenévesen kezdett előimádkozásokat) ugyanezt tapasztaltam, de hát változnak az idők.

Ma már a jelek szerint nem az a lényeg, tudunk-e kántor módjára imádkozni. Sokkal fontosabb ennél, hogy melyik intézménytől milyen papír, ki mindenki aláírásával van a kezünkben, amit büszkén lobogtathatunk, aztán a kántori felkészültség már nem annyira lényeges.

Rosenblatt, Kwartin, Herschman és számos más kántoróriás soha nem végzett kántorképzőt. Az ő kántorképzőjük a jesiva volt, és a gyerekkorukban hallott, más kántoroktól ellesett imádkozási mód minden iskolánál többet jelentett. Ehhez persze zenei tanulmányokat is folytattak, de az imádkozni tudást nekik az élet és a vallásgyakorlás adta meg.

De ha már a formális tanulásról van szó, állítom, hogy kántorságot tanítani csak egy kántor tud. A doktori cím nagyon impozáns, de attól még senki nem lett jó kántor, vagy egyáltalán kántor. Tel-Avivban tanultam a kántorképzőben egy éven át. Annál sokkal többet tanultam azonban néhány kitűnő kántortól – magánúton, hallgatva őket és figyelve rájuk. Olyanoktól is, akikről a kántorképzőn is tanultam. Az egyéni órák és a rájuk való figyelés mégis többet adott. Rawitz, Unger, Ben Dor kántoroktól nagyon sokat kaptam. És a többiek, akik mellett fiatal fiúként kórusban énekeltem: Bagley, Granatov, Lehrer, hogy csak néhányat említsék.

Ezt megelőzően pedig Apámtól, Zoldán bácsitól, Lorándtól tanultam meg, hogy mi is jelent előimádkozni. Egyikük sem olyat kérdeztem, amit a kántorképzőn még nem is hallott. Vagy talán elvéve. Megmondtam neki: nagyon szép a Fromm-dolgozat a való kántori tudás mellett, de nem helyette.

Fromm amúgy egy reformirányzatú kántor és liturgiai szerző volt, művei értékesek, zeneileg igényesek.

Egy másik eset: a Cantors Assembly évenként megtartott kántorkonferenciája volt, és az egyik szakmai értekezlet és vita alkalmával egy fiatal titán (akinek a kántori diplomáján valószínűleg a tinta még meg sem száradt) kijelentette, hogy ideje megváltoztatni a Kol nidré dallamát, amely túl antik és elavult. Ekkor néhány neves kántor felállt és kivonult a teremből, magam is követtem őket. Szóval erről van itt szó. Nem tudjuk, hogy évszázadokkal vagy évezredekkel ezelőtt hogy énekelték a Kol nidré, a ma ismert melódia kb. 300 éves. Tudjuk azt is, hogy a szefárd liturgiában egy egészen más hangvétel uralkodik. De szeretném én látni azt az askenázi zsinagógát, ahol az ismert Kol nidré dallam ne jelenne

meg a jom kippur előesti istentiszteleten, és szeretném látni, hogy a hívek mit szólnának.

Kitűnő kollégám, Meir Finkelstein kántor, zeneszerző is egyben, komponált egy kissé modernebb megközelítésű Kol nidré recitativót, de az ismert zenei motívum benne van. Mert ő nemcsak kiváló zenész, hanem nagyszerű kántor is.

Számos tanítványom van, akik kántorok lettek, többen közülük kántorképzőt végeztek. Sokat meséltek a tananyagról, amiben sok a hasznos tanulnivaló. Fontos, hogy egy fiatal kántor alapos tudással felvértezve kezdje meg hivatását. Ugyanakkor tudok a rengeteg melléktantárgyról, aminek hasznát kántorként valószínűleg nem veszik. Csupán olyan „mellékes” dolgokra nem tanítják meg a hallgatókat, hogy mit is jelent kántornak lenni. Hogy mennyire nem az énekhang az egyetlen döntő. Persze egy bizonyos hang adottság nélkül nem szabad a kántori pályához közelíteni, mert az szakmai minimum, de önmagában a hang nem elég. Imádkozni kell tudni, akkor is például, amikor nem vagyok hangilag csúcsformában. Megériinteni a velem imádkozók lelkét, még akkor is, ha az illető nem érti a szöveget. A kántor imájából meg kell éreznie a szavak jelentését. Ma már kevés a templomokban az igazi „davener”, az imádkozni tökéletesen tudó zsidó, kevés az igazi „mejven”, vagyis valódi hozzáértő. Ezért nagyobb ma a kántor felelőssége, hogy a jelenkori zsinagógái közönséggel is megértse az imák világát.

Fiatal kántorjelölteknek mindig ezt tanítom: Ha nem úgy ébredsz reggel, hogy azt érzed, semmi más nem tudsz és nem akarsz csinálni, csak kántornak lenni, akkor ne folytasd! Ez nem szakma, hanem hivatás. Itt nincs munkaidő, a kántor élete minden pillanatában kántor.

Kántori pályám egyik legszebb dicséretét kaptam pár évvel ezelőtt egy jom kippuri istentisztelet után. Egy hívem azt mondta: köszönöm, éreztem, hogy értem imádkozott. Hát erről szól ez a hivatás, és ezt sokkal inkább egy másik, gyakorlott, elhivatott kántortól tanulhatják meg a fiatalabbak, nem a doktoroktól.

Kardos főrabbi úr az öninterjút ezzel a mondattal zárja: Örülök, hogy nem most járok kántorképzőbe.

Én is.

Sándor György kántor
Indianapolis, USA

Néhányan a világhírességek közül, akik diploma nélküliektől tanultak

Joseph Malovany

Dudu Fisher

Stern László

Egy itteni kollégám büszkén mesélte, hogy a kántorképzőn a záródolgozata címe ez volt: Jazzössze-tevők Herbert Fromm műveiben. Akkor csak annyit mondtam: nagyon szép. Na most recitálj nekem egy Umipné chatoénut! Nem kottából, csak az imakönyvből, az alkalomnak megfelelő nuszáchhal.

Itt kicsit zavarba jött, mert szerintem olyat kérdeztem, amit a kántorképzőn még nem is hallott. Vagy talán elvéve. Megmondtam neki: nagyon szép a Fromm-dolgozat a való kántori tudás mellett, de nem helyette.

Fromm amúgy egy reformirányzatú kántor és liturgiai szerző volt, művei értékesek, zeneileg igényesek.

Egy másik eset: a Cantors Assembly évenként megtartott kántorkonferenciája volt, és az egyik szakmai értekezlet és vita alkalmával egy fiatal titán (akinek a kántori diplomáján valószínűleg a tinta még meg sem száradt) kijelentette, hogy ideje megváltoztatni a Kol nidré dallamát, amely túl antik és elavult. Ekkor néhány neves kántor felállt és kivonult a teremből, magam is követtem őket. Szóval erről van itt szó. Nem tudjuk, hogy évszázadokkal vagy évezredekkel ezelőtt hogy énekelték a Kol nidré, a ma ismert melódia kb. 300 éves. Tudjuk azt is, hogy a szefárd liturgiában egy egészen más hangvétel uralkodik. De szeretném én látni azt az askenázi zsinagógát, ahol az ismert Kol nidré dallam ne jelenne

meg a jom kippur előesti istentiszteleten, és szeretném látni, hogy a hívek mit szólnának.

Kitűnő kollégám, Meir Finkelstein kántor, zeneszerző is egyben, komponált egy kissé modernebb megközelítésű Kol nidré recitativót, de az ismert zenei motívum benne van. Mert ő nemcsak kiváló zenész, hanem nagyszerű kántor is.

Számos tanítványom van, akik kántorok lettek, többen közülük kántorképzőt végeztek. Sokat meséltek a tananyagról, amiben sok a hasznos tanulnivaló. Fontos, hogy egy fiatal kántor alapos tudással felvértezve kezdje meg hivatását. Ugyanakkor tudok a rengeteg melléktantárgyról, aminek hasznát kántorként valószínűleg nem veszik. Csupán olyan „mellékes” dolgokra nem tanítják meg a hallgatókat, hogy mit is jelent kántornak lenni. Hogy mennyire nem az énekhang az egyetlen döntő. Persze egy bizonyos hang adottság nélkül nem szabad a kántori pályához közelíteni, mert az szakmai minimum, de önmagában a hang nem elég. Imádkozni kell tudni, akkor is például, amikor nem vagyok hangilag csúcsformában. Megériinteni a velem imádkozók lelkét, még akkor is, ha az illető nem érti a szöveget. A kántor imájából meg kell éreznie a szavak jelentését. Ma már kevés a templomokban az igazi „davener”, az imádkozni tökéletesen tudó zsidó, kevés az igazi „mejven”, vagyis valódi hozzáértő. Ezért nagyobb ma a kántor felelőssége, hogy a jelenkori zsinagógái közönséggel is megértse az imák világát.

Fiatal kántorjelölteknek mindig ezt tanítom: Ha nem úgy ébredsz reggel, hogy azt érzed, semmi más nem tudsz és nem akarsz csinálni, csak kántornak lenni, akkor ne folytasd! Ez nem szakma, hanem hivatás. Itt nincs munkaidő, a kántor élete minden pillanatában kántor.

Kántori pályám egyik legszebb dicséretét kaptam pár évvel ezelőtt egy jom kippuri istentisztelet után. Egy hívem azt mondta: köszönöm, éreztem, hogy értem imádkozott. Hát erről szól ez a hivatás, és ezt sokkal inkább egy másik, gyakorlott, elhivatott kántortól tanulhatják meg a fiatalabbak, nem a doktoroktól.

Kardos főrabbi úr az öninterjút ezzel a mondattal zárja: Örülök, hogy nem most járok kántorképzőbe.

Én is.

Sándor György kántor
Indianapolis, USA

Felavatták Weisz Richárd és Kárpáti Károly síremlékét

(Folytatás a 4. oldalról)

hallába, hogy részt vegyen a díjkiosztón és átadja a játékok első német aranyérmét, de amikor végeredményt megtudta, magából kikelve inkább gyáván és sportszerűtlenül megfutamodott.

Kárpáti Károly Keresztes Lajos társaságában már a berlini felkészülést is részben a válogatott edzőjeként irányította, ennek is köszönhető a magyar birkózócsalád szenzációs szereplése (rajta kívül Lőrincz Márton és Zombori Ödön is arany-, Palotás József pedig bronzérmes lett). 1937-ben a Testnevelési Főiskola első birkózómestereként diplomázott, s a továbbiakban edzőként, szakíróként, sportvezetőként szolgálta szeretett sportágát. A zsidótörvények alól sportszereiként köszönhetően ő is mentesült, de a német megszállást követően bujkálnia kellett családjával. A háború után a Magyar Olimpiai Bizottság tagja lett, aztán a válogatott vezetőedzője, s megalapította a Honvéd birkózószakosztályát. Dr. Papp Lászlóval és

Las Vegas-i soátúlélők díszdoktorrá avatása

Eseménydús napjai voltak a közelmúltban a Las Vegas-i Holocaust Survivor Group tagjainak, azoknak a – nem csupán magyar – zsidóknak, akik gettóikban, haláltáborokban, vagy hamis papírokkal bujkálva érték túl a megpróbáltatásokat. Nyolcéves hagyomány immár, hogy Nevada kormányzója a hárommillió lelket számláló állam fővárosában, Carson Cityben fogadja a túlélők egy csoportját. Arra viszont nem

A szónoki emelvény előtti asztalon hét gyertya állott. Hat a vészkor-szakban elhunyt hatmillió zsidó áldozatra emlékeztetett. Az első gyertyát Steve Sisolak és felesége, valamint Mr. Adelson velünk érkezett felesége, az izraeli születésű Miriam Adelson orvosnő gyújtotta meg, a többi ötöt pedig túlélők – köztük a magyar Strauss János író (akinek a soával foglalkozó, angol nyelvű könyvei Stephen Nasser néven jelennek meg), továbbá a Németországban született, 99 esztendősen Henry Kronberg. A hetedik gyertya az ötmillió nem zsidó áldozatért lobbant lángra – antifasiszta politikusokért, újságírókért, hadifoglyokért, az „alacsonyabb rendű fajok közé sorolt” szlávokért, romákért, a homoszexuálisokért, akik ugyancsak a légerekben veszítették életüket.

A következő emlékezetes esemény a Las Vegas-i Touro Egyetem diplomaosztó rendezvénye volt. A végzős orvostanhallgatók mellett mi, a Holocaust Survivor Group 21 tagja is jelen voltunk, hogy átvehessük tiszteletbeli diplománkat. Az érvelés: az 1920-ban, majd 1938-ban életbe lépett törvények – a numerus clausus és a még szigorúbb numerus nullus – miatt zsidó fiatalok nem mehettek egyetemre. A diplomaátadási ünnepséget megelőzően valamennyien felöltöttük az alkalomhoz illő talárt egy kisebb szobában, majd egy nagy terembe mentünk át, ahol több százan felállva fogadtak bennünket. (Mint megtudtuk, ők az egyetemet elvégzett hallgatók hozzátartozói.)

A ceremónia az Egyesült Államok zászlaját magasba emelő katonák jelenlétében kezdődött, akik díszlépésben vonultak el előttünk. Minket, túlélőket az első sorba ültettek, és a végzett diákokat megelőzően, egyesével szólítottak a rektori emelvény-

Taláros túlélők

volt példa eddig, hogy a Las Vegas-i Touro University Nevada tiszteletbeli diplomát adjon a második világháború alatt vallásuk miatt üldözött embereknek.

Tartsunk időrendbeli sort! Májusban harminc túlélőt szállított Las Vegasból Renóba a sokszoros milliárdos Nelson Adelson magánrepülőgépeinek egyike, onnan autóbusszal utaztunk tovább a hatvanezer lakosú Carson Citybe. (Adelsonról említést kíván, hogy ő építette a vegasi és a kínai Macaóban lévő Venetian kaszinószállodát, ugyancsak Vegasban a Hotel Palazzót, és zsidó iskolát alapított.) Az év elején hivatalba lépett kormányzóval, Steve Sisolakkal ekkor találkozhattunk először. A megemlékezés elején egy renói, a végén pedig egy Las Vegas-i rabbi mondott imát. Az új kormányzó nemcsak az elhunytakra emlékeztetett, de felhívta a figyelmet az új keletű antiszemita mozgalmakra és támadásokra, amelyek az elmúlt években nemcsak Európa és a Közel-Kelet egyes országaiban történtek, de az Egyesült Államokban is (így a pittsburghi zsinagógában tavaly októberben 11 halálos áldozatot követelő lövöldözésre). Akárcsak a kormányzó, több további felszólaló beszéde végén is elhangzott, hogy „never again!” – vagyis soha többé!

A hetedik gyertya a nem zsidó áldozatokért lobbant lángra

hez. A Las Vegas Revue Journal napilap melléklete, a Las Vegas Sun is kétoldalas, fényképekkel illusztrált cikkben számolt be a történetekről, és keretben, név szerint sorolt fel bennünket. Az egyetem elnöke és mások által aláírt diploma szövege: „the degree of doctor of humane letters”. (A letters ez esetben nem betűket vagy leveleket jelent, hanem irodalomtudományt, író – e kifejezést jobbra Angliában használják.) Számmunkra e doktorrá avatás (még ha tiszteletbeli is csupán) emlékezetes maradt.

A „humane” humánust, emberséget, emberiest jelent. Nos, ezeket vállalom... Ennek ellenére a dr. titulus a jövőben sem biggyesztem a nevem elé. Maradok, aki voltam és vagyok – az események ténszerű, több mint hat évtizedes újságírói-írói múlttal rendelkező, idős korban is lelkes krónikása.

Földes Tamás (Las Vegas)

APRÓ- HIRDETÉS

VEGYES

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITA-PHARM. Hétfő–szerda 15–16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrögzítés miniimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdental.hu és www.mini-implantatum.hu

Színes és fekete-fehér nyomtatás, másolás, plakátnyomtatás, névjegykészítés, diplomakötés, könyvnyomtatás a Mammút III. em. 312-es üzletben és a Balogvár u. 1. alatt. Messinger Miklós, +36-20-934-9523, rcontact@t-online.hu

Régiség, festmény, ékszer, hagyaték vétele a legmagasabb áron, azonnali készpénzfizetéssel. Kárai Galéria, 1077 Budapest, Wesselényi u. 9., a Dohány-zsinagóga mögött. 06-1-344-2728, 06-20-924-5370, karaigaleria@karaigaleria.hu, 25 éve a magyar műkereskedelemben.

Órajavítás, faliórák felújítása garanciával. Jung Péter, VII., Garay utca 45., www.jungoras.hu, 06-70-505-5620.

Kislányát egyedül nevelő, 39 éves, 164/51 nő keresi társát, akivel jövőt lehet tervezni. E-mail: murvatovis@gmail.com

Kereselek pesterzsébeti túlélőt, szívesen felvenném vele a kapcsolatot. eva.szepesi@yahoo.de

Kántorkoncert az Újpesti Várospanapokon

Az Újpesti Várospanapok és az újpesti zsinagóga közös rendezésében szeretettel vár minden érdeklődőt Szerdócz Ervin rabbi, Máté György elnök és az előjáróság a kántorkoncertre. Közreműködnek: MÁV Szimfonikusok (vezényel: Dobszay Péter). Fellépők: Méhes Balázs orgonaművész, Finta Gergely orgonaművész, Evangélikus Hittudományi Egyetem Kórusa (karnagy: Fekete Anikó), Szentendrei Kispapok Kórusa, kántorok (Zucker Immánuel, Budai Miklós, Rudas Dániel, Raáb Gábor, Fekete László), Székelyhidi Hajnalka. **Helyszín:** újpesti zsinagóga, Budapest IV. ker., Berzeviczy G. u. 8. **Időpont:** 2019. szeptember 1., vasárnap, 18:00. Helyfoglalás érkezés szerint, a koncert ingyenes.

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hítközségek

Szövetségének lapja

1075 Budapest, Síp u. 12.

Telefon/fax: 322-2829

E-mail: ujelet@mazsihisz.hu

Főszerkesztő:

Kardos Péter

Olvasószerkesztő:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsihisz

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 4800 Ft

Külföldre 6800 Ft/év

USA és Izrael: 7500 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUHB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap

Üzletág, előfizethető a kiadónál.

Postacsek: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk

intézése a 06-(1)-767-8262-es számon.

Szedés, tördelés:

WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomdai munkák:

mond.At Kft., www.mondat.hu

Felélős vezető: Nagy László

ISSN 0133-1353

Zsidók Párizsban

Egyesek szerint Párizsban több kóser étterem van, mint New Yorkban. A francia főváros zsidóságáról az elmúlt években ezzel szemben nem a pozitív események kerültek be a híradásokba. Számos antiszemita incidens történt, aminek hatására a helyi zsidók is elég gyakran választották az alijázást (igaz, elég magas számban vissza is térnek pár év után).

A kezdetektől a 17. század végéig

Egy dokumentum bizonyítja, hogy már 582-ben éltek zsidók Párizsban. 1119-ben zsidó negyedről beszélhetünk a francia fővárosban, ekkor már néhány zsinagógát is birtokolt a közösség. 1182-ben kiűzték a zsidókat Franciaországból, 1198-ban engedélyezték visszatérésüket Párizsba. A kiűzés, majd visszatérés gyakori jelenség volt több évszázadon keresztül. A 18. század elejétől kezdve Metzből érkező zsidók egyre többen telepedtek le a fővárosban, később Avignonból és Bordeaux-ból is elkezdtek beköltözni Párizsba. 1721 és 1772 között a rendőrség külön osztályt hozott létre a letelepedni akaró zsidók figyelésére. Az iroda megszűnése után a zsidók vezetőket választottak maguknak. Két csoport alakult ki, a spanyol és portugál zsidóké (akik Bordeaux-ból érkeztek), valamint a német zsidóké (ők leginkább Metzből, Elzász-Lota-

ringiából jöttek). A német zsidók jellemzően a szegényebb, míg a spanyol és a portugál zsidók a gazdagabb kerületekben laktak. 1721-től jelentek meg olyan fogadók, melyek kóser ételt is kínáltak vendégeiknek. E helyeken gyakran imádkoztak is, mivel akkoriban tiltották nyílt imahelyek működését, ezért titokban, otthon alakítottak ki imaházakat. Az első zsidó temetőnek is egy akkori fogadótulajdonos adott helyett kertjében 1736-ban. Az első hivatalosan működő zsinagóga 1788-ban épült fel a Rue de Brisemiche-en. A francia forradalom előtt Párizsban élő zsidók lélekszáma a becslések szerint nem volt több 500 főnél. 1789 augusztusában petíciót adtak be az emberi jogok elismeréséért az Alkotmányozó Nemzetgyűléshez. Ezután a párizsi vezetés a zsidó lakosok védelmére kelt. 1790. január 28-án az összes zsidó (mindegy, hogy honnan származott) teljes körű állampolgárságot kapott.

Az emancipációtól a Dreyfus-perig

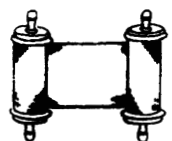
Az emancipáció után sok zsidó költözött a francia fővárosba, számuk 1809-ben valamivel több mint 2900 volt. 1819-ben, amikor a párizsi zsidók lélekszáma 6 és 7 ezer fő közé emelkedett, megépítették az első nagy zsinagógát a Rue Notre-Dame-de-Nazareth-en. 1852-ben felismerték, hogy ez a zsinagóga már nem elég az immár 20 ezer főre duzzadt helyi zsidóság számára, ezért új zsinagógák építésébe kezdtek. A közösség 1819-ben alapította az első zsidó iskolát a nagyvárosban, 1846-ban, 1864-ben és 1867-ben további hármat hoztak létre. Két zsidó újságot is kiadtak már ekkor, melyek az egész ország területére eljutottak. 1869-ben 30.000 zsidó élt Párizsban, ami a franciaországi izraeliták 40%-át jelentette. A kevés gazdag mellett a zsidók többsége a középosztályhoz tartozott. Sok szervezet biztatta arra a francia zsidó nőket és férfiakat, hogy tanuljanak szakmát. Később egyre többen választottak magas iskolai végzettséget igénylő foglalkozást; nőtt az orvosok, professzorok és ügyvédek száma. 1871-ben Elzász-Lotaringia elvesztésével a Franciaországban élő zsidók lélekszáma 60.000 fő lett, akiknek kétharmada a fővárosban lakott. 1881 után sok zsidó bevándorló érkezett az országba, leginkább a mai Lengyelország, Oroszország és Románia területéről. Az ő érkezésükkel növekedett a párizsi zsidók körében a kétkezi munkát végzők aránya. A migráció megindulásával szinte egy időben megnövekedett az antiszemitizmus az országban. Az 1894-es Dreyfus-per megosztotta a párizsi értelmiséget, akik gyakran nyíltan össze is csaptak az utcákon, leginkább a Latin negyedben.

A 20. századtól napjainkig

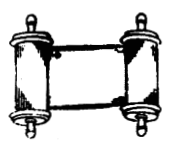
Az egyház és az állam különválasztásáról 1905-ben elfogadott törvény nyomán a zsidó közösség elvesztette hivatalos státuszát. Leginkább 1918 után kezdtek el bevándorolni zsidók Észak-Afrikából, Törökországból, a Balkánról, illetve jelentősen nőtt a Kelet-Európából érkezők száma. A nagymértékű migráció hatására 1939-ben már 150.000 zsidó lakott Párizsban, leginkább az északi és a déli városrészekben; többségüket a jiddisül beszélő új bevándorlók tették ki. A francia nyelvű zsidó sajtótermékek mellett a jiddis újságok terjedése is megfigyelhető volt. A soá alatt a főváros zsidóságának több mint a fele pusztult el. A második világháború borzalmai után ismét növekedni kezdett hittestvéreink lélekszáma. 1950-ben kétharmaduk a város északi, szegényebb részén, az iparnegyedekben élt. 1957 és 1966 között a Párizsban bejegyzett zsidó közösségek száma 44-ről 148-ra emelkedett. 1970 után jelentős urbanizáció zajlott, 20 külterület alakult ki. A 2005-ös adatok szerint ezen külső kerületekben több mint 2 millió ember él, míg az egész nagyvárosban összesen kb. 10 és fél millió. A zsidók lélekszámát „Nagy-Párizsban” 300-350 ezer közöttire teszik, ezzel a harmadik legnagyobb „zsidó város” a diaszpórában (New York és Los Angeles után). A francia fővárosban napjainkban a szefárd zsidók vannak többségben.

A cikk bevezetőjében említettük, hogy sokan alijáznak Franciaországból. A Jewish Agency statisztikái alapján ez a tendencia tavaly változott. 2018-ban 30.124 ember alijázott összesen, 3967-en Nyugat-Európából. Franciaországból 2723-an döntöttek az Izraelbe költözés mellett, ami 23%-kal alacsonyabb, mint 2017-ben. A közel 3000 fő nem kevés, azonban a Franciaországban élő zsidók összlétszámához képest elenyésző.

Miklós Dóri

IMADÓK

Templomok	Péntek este Aug. 23.	Szombat reggel Aug. 24.	Péntek este Aug. 30.	Szombat reggel Aug. 31.
Dohány	18.00	9.30	18.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.30	10.00	18.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	18.30	9.30	18.30	9.30
Thököly út 83.	18.00	9.30	18.00	9.30
Hyundai tér 3.	19.00	10.00	19.00	10.00
Bethlen tér 2.	19.15	9.30	19.15	9.30
Nagyfuvaros u. 4.	19.00	8.00	19.00	8.00
Scheiber S. u. 2.	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	20.00	8.00	19.50	8.00
Kórház (Amerikai u. 53.)	17.30	7.30	17.30	7.30
Páva u. 39.	19.00	9.30	19.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	18.00	9.00	18.00	9.00
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.30	9.00	18.30	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Dessewffy u. 23.	20.25	9.00	20.25	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		9.30		9.30
Pesterzsébet (Vörösmarty u. 8.)	18.00		18.00	
Vidéken				
Vác (Eötvös u. 3.)	18.00		18.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	19.00	8.00	19.00	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	19.50	8.00	19.40	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	18.00	8.00	18.00	8.00
Pécs (Füredi u. 1.)	18.30	8.30	18.30	8.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	18.00		18.00	
Szombathely	18.00		18.00	
Kaposvár (Berzenyi u. 14.)	18.00		18.00	
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	18.00		18.00	
Siófok (Széchenyi út 4.)	19.00		19.00	
N A P T Á R				
Augusztus 23. péntek	Áv 22.	Gyertyagyújtás: 7.24		
Augusztus 24. szombat	Áv 23.	Szombat kimenetele: 8.30		
		Újholdhirdetés		
Augusztus 29. csütörtök	Áv 28.	Jom kippur kátán		
Augusztus 30. péntek	Áv 29.	Gyertyagyújtás: 7.11		
Augusztus 31. szombat	Áv 30.	Szombat kimenetele: 8.15		
Szeptember 1. vasárnap	Elul 1.	Újhold		

Gyógyszer- és MRI-támogatási információk pontosítása

Továbbra is igényelhetők támogatások, de a beérkezett kérdések alapján a következőkben pontosítjuk korábbi információinkat:

1. Gyógysértámogatásunk az átlagosnál drágább gyógyszerekre vonatkozik, és nem hosszabb időre szól, hanem esetenként legfeljebb 1 hónapra.

2. Magánjellegű MRI-vizsgálat támogatásának igényléséhez a szakorvosi MRI-beutaló fénymásolatát kérjük mellékelni, gyógyszerátogatás igényléséhez pedig 1 másolatot a háziorvosnál nyilvántartott összes előírt gyógyszeréről, amely természetesen tartalmazza az igénylés tárgyát képező drágább gyógyszereket is.

3. A támogatásokat adatlap kiállításával lehet igényelni, amelyhez mellékelendő az előbb említett orvosi igazolás, valamint a jövedelmi igazolás. A hozzánk beérkezett személyi adatokat az előírt titoktartással kezeljük.

4. A támogatás összegének felső határa nincs rögzítve sem a gyógyszerek, sem az MRI-támogatások vonatkozásában. Tájékoztatásul közöljük azonban, hogy az eddigi gyakorlatban gyógyszereknél 50.000 Ft volt az egy igénylésre nyújtott legnagyobb támogatás. Feltehetően MRI-támogatásnál is kb. ennyi lesz a maximum.

Részletesebb tájékoztatás és adatlap a következő telefonszámon kérhető: Vértés István, 06-1-321-3497 (lehetőleg az esti órákban).

Olvasói levél

Nem vagyok zsidó!

NEM VAGYOK ZSIDÓ! Ez nemrég derült ki, 57 éves koromban. Eddig azt hittem, hogy közöm van a zsidósághoz. Azt gondoltam, a családom rejteti, hogy valamelyik felmenőnk zsidó volt. Talán valamelyik dédmama félrelépett, s a szörnyű titkot generációkon keresztül hallgatás övezte. De most kiderült: nem vagyok zsidó.

NEM VAGYOK ZSIDÓ, de valahogy mindig is egy picit zsidónak éreztem magam ebben az országban. Valójában jólesett eljárásani a gondolatral, hogy én is – talán csak kis részben – zsidó vagyok. Közelálló-nak éreztem magamhoz zsidó ismerőseimet anélkül, hogy zsidósá-gukról valaha beszéltem volna velük azon kívül, hogy esetleg ők megosz-tották velem származásukat. Hite-met, hogy közöm van a zsidósághoz, ráadásul környezetem többször megerősítette: mondták, hogy kicsit hasonlítok Woody Allenre, egyszer egy amerikai ismerősöm bizalmasan megkérdezte, hogy ugye te is, s mikor mondtam, hogy nem, elmesélte, hogy a New York-i zsidók közül sokan ha-sonlóan néznek ki. Erős kulturális érdeklődésem sok munkahelyen visszatetsző volt, többször furcsának

tartottak, s egy munkahelyemen szin-te kiközösítettek. Úgy éreztem, valaki kitalálta, hogy biztos zsidó vagyok, és egy furcsa üveggel és levegőtlen-ség kezdett körülvenni: vele nem le-het őszintének lenni, mert zsidó. So-sem mondták ki, de én éreztem. Ne-vetséges lett volna bárkinek azt mon-danom, hogy nem vagyok zsidó. De akkor és ott megéreztem a zsidóság szörnyű kirekesztettségét és magá-nyát. Szorító érzés volt. De én nem vagyok zsidó.

NEM VAGYOK ZSIDÓ. De mindig csodáltam, hogy a zsidók mit adtak a világnak. Tanítottak még engem a bölcsészkaron a volt rabbiképző nagyjai, mint Hahn István. Olvastam a zsidók történetéről, átlapoztam Komoróczy nagy történetét, ahol le-hetett, elmentem a vidéki zsinagó-gákba, amelyek közül sokat könyv-tárnak vagy egyéb közintézménynek használnak. Kecskeméten egy kis tábla van a zsinagógán: kulturális emléék. Még véletlenül sincs ráírva, hogy volt zsinagóga. Ez a kis tábla hallgatásával beszél arról a gyűlöletről és irigységről, ami a vi-déki zsidóságot körbevehetette. Igen, a zsidók mindig is jelenség voltak, amit nehéz egyszerű közegben értel-(Folytatás a 8. oldalon)

Lengyelországban senkit nem érdekel a zsidó olimpia

A 15. Maccabi Európa Játékokon Lengyelországot egy kaliforniai család képviseli. Rajtuk kívül senki más nem érdekelt zsidóság egyik legnagyobb multikulturális európai rendezvénye.

Mi sem tudjuk, hogy mi is a pontos oka ennek, de hozzánk is eljutottak az utóbbi időkben az izraeli és a lengyel kormány között tapasztalt diplomáciai csörte hírei. Vagyis feltételezéseink nekünk is vannak – mondta a Neokohnak az a férfi, aki alig egy hónappal ezelőtt tudta meg, hogy ő képviselheti Lengyelország delegációját a budapesti eseményen. Más ugyanis nem vállalta a feladatot, sőt, érdeklődő és anyagi források hiányában a világ egykori legnagyobb zsidó közösségének otthonából, Lengyelországból egyetlen résztvevő sem jelentkezett.

A zsidóság egyik leglátványosabb nemzetközi sport- és kulturális eseményére a hivatalos adatok szerint 42 ország mintegy 3000 résztvevője érkezett Budapestre. A rendezvényről mi is beszámoltunk több ízben is. Sok-sok érdekes történetről hallani. Az egyik ilyen a *hivatalos lengyel csapaté, amely a kaliforniai Kaplan család két tagjából áll.*

Neil Kaplannal véletlenszerűen fu-

tottunk össze a minap, és mint megtudtuk tőle, mindig is olimpikon szeretett volna lenni. Alma 2017-ben félig-meddig valóra vált: részt vehetett az izraeli Maccabi Világjátékokon, ahol első ízben képviselhette őseinek hazáját, Lengyelországot. Kaplan úr lányával közösen volt tagja az akkori 20 fős csapatnak.

Idén pedig fiával érkezett Budapestre. Azonban rajtuk kívül senki más nem jött Lengyelországból. A bridzsválogatott sem, amelyik pedig világ bajnok lett legutóbb Izraelben...

Ván ebben valami bizzar, ez kétségtelen, de mi büszkéek vagyunk arra, hogy itt lehetünk. Tegnap például a fiam a lengyel Maccabi történetének legfényesebb eredményét produkálva, vívásban három érmet is szerzett, két ezüstöt és egy bronzot. Én kerékpárosként érkeztem, valamivel kevesebb sikerrel eddig – mesélte nekünk Neil Kaplan, aki évekkel ezelőtt elsősorban praktikus okokból szeretett volna európai útlevelhez jutni. Mára azonban ott tart, hogy saját vállalkozást indított, és az elmúlt három évben – tanulva saját procedúrájából – olyan szakmai csapatot toborzott, amely sikeres és bővülő üzleti tevékenységet folytat.

Eddig mintegy 3000 megkeresés érkezett hozzánk, és több mint 200 len-

gyel útlevelet tudtunk intézni olyanoknak, akik számára ez fontos volt. Nyilvánvaló, hogy milyen haszonnal jár egy ilyen történet, az én családomból is dolgoznak Európában a szükséges munkavállalási engedéllyel, de sok olyan esetben is tudtunk segíteni, ahol egy családfakutatósi megfontolásból indított kezdeményezés ért el hozzánk.

...és a végeredmény

				ENG
Nation				Total
 USA	75	43	37	155
 HUN	49	28	23	100
 GER	41	30	30	101
 GBR	36	28	23	87
 LTU	25	18	19	62
 RSA	16	19	22	57
 SWE	9	14	9	32
 FRA	8	9	6	23

Olvasói levél

(Folytatás a 7. oldalról)
mezni. A gazdagságot, különbséget, egyediséget vagy egyszerűen a más-ságot sosem szerette a köznép. Mert nem értette és nem érthette el, nem tartozhatott oda, máshova tartozott. Ha egy kereskedő átvért, megzsarolt, visszaélt a helyzetével, akkor azért csinálta, mert zsidó volt. A zsidók ilyenek. Ráadásul összefognak. A zsidó nem lehet rossz, gonosz és bűnöző? Nem azért rossz, gonosz és bűnöző, mert zsidó, hanem mert ember, és az emberek között van rossz, gonosz és bűnöző is. Nem vagyok zsidó, de én is ember vagyok.

NEM VAGYOK ZSIDÓ. Amikor egy német kollégám említette, hogy a magyarság mennyi nagyszerű tudóst adott a világnak, megemlítettem neki, hogy ők nagy részben zsidó származásúak voltak, de zsidók. Értelmes-e az, hogy zsidó magyar? Német kollégám erre azt mondta, hogy a zsidó egy vallás és nem egy faj. Én akkor ránéztem, és nem tudtam mit mondani. Egy német kioktat, hogy a zsidóság egy vallás és nem egy faj. Szótlan maradtam, de mikor elmentem a berlini zsidó múzeumba, kimentem a Számkivettség kertjébe, ahol Daniel Libeskind zseniálisan behelyez bárkit 1 perc alatt abba a világba, mikor a zsidók alól kihullott minden és kirázták őket az életükből, és kirázták őket magyarságukból is. Azt megkönnyeztem, mint azt is, mikor a holokausztmúzeumban a kiállítás végén belétem a zsinagógába, és láttam a sok üvegszéket. Azt nehéz elviselni, mert akkor éreztem meg, hogy mit veszített a magyarság azzal, hogy kigyomlálta magából a zsidóságot. Nem vagyok zsidó.

NEM VAGYOK ZSIDÓ. De ennek az országnak hiányzik a zsidósága. Micsoda változás lenne, ha most hirtelen megjelenne Budapesten a zsidó társadalom, művészvilág és sokszínűség, ha hirtelen mindent visszakapnánk! De van egy angol szófordulat: make no mistake. Ez a világ elmúlt, és nem visszahozható. Valahogy része annak az 50 évnek, mikor a régió a világ élvonalában lehetett. Ez az időszak egy tánc volt, mikor mindenki össze tudott kapaszkodni 50 évnyi csodálatos tangóra. But make no mistake: a zene ma máshol szól, és én nem vagyok zsidó.

Hosszu Tamás

Krakkói hitélet

Első képünkön a Lezsihisz biztonsági emberei vigyázzák, nehogy illetéktelenek imádkozni jöjjenek a zsinagógába. Második képünkön aki átmászik a kerítésen, az nem más, mint Michael Schudrich, az országos főrabbi. A háttér: a Lezsihisz megemelte a bérleti díjat, így a zsinagógát használók – mivel ezt nem fogadták el – a templom előtt tartották meg istentiszteletüket.

Elnök a vízben

ÖNINTERJÚ

– Most az egyszer (?) téved, rabbi úr! Nem Boka, hanem Nemecek került a vízbe az Estand folyományaként!

– Ön viszont nem először téved, tudniillik én a Mazsihisz elnökére gondoltam! Úszott a Maccabi-versenyen, és nyert!

– Na és?

– Mióta a Síp utca létezik, soha elnök nem szállt vízbe! Igaz, vízzel kapcsolatba kerültek, de csak verbálisan!

– Hogyhogy?

– Ráhúzták valakire a vizes lepedőt, utánam az özönvíz, vízben hagytak, kinn vagyok a vízből, vizet prédikál, bort iszik, és így tovább!

– Jó, de Heisler az utolsó ciklusát tölti, 1500 métert vállalt, ez még gyalog is sok!

– Ez hagyján! De ellenfelei ezt nem így értékelik!

– Az ellenzékiek?

– Azok!

– Miért, ők mit szólnak hozzá?

– Szerintük Heisler úgy került a vízbe, hogy megkísérelte a réges-régmúlt rabbijának vízen járását, és nem sikerült neki!

– De hát azért van némi különbség kettejük között!

– Hát annyi feltétlenül, hogy amaz nem nyert semmit, Heisler viszont aranyéremmel távozott!

Kardos Péter

...és ideje van a nevetésnek

Jiddise máme sorozatunk

Egy fiatal francia zsidó férfi felhívja az anyját, miután már öt éve nem járt otthon, távol él a szüleitől:

– Halló, mama, én vagyok az, Daniel. Jövök hazafelé. Van még helyem nálatok otthon?

– Oh, Daniel, ne aggódj, a hálószobád még ugyanúgy megvan, mint régen.

– Mama, képzeld, megnősültem. De a lány nem zsidó.

– Ah, Daniel, nem baj, biztosan akkor is jó, ha nem is zsidó.

– Mama, ő egy fekete afroamerikai asszony, és van egy gyerekünk is. Még mindig van helyed számunkra?

– Ne aggódj, kisfiam, majd a gyerek elfoglalja a te hálószobádat. Te meg a feleséged beköltöztök a mi hálószobánkba. Apád meg majd csak elalszik a kanapén.

– Mama, és te? Te hol fogsz aludni?

– Ne aggódj miattam. Én most megyek és felakasztom magam!

SPÁNN GÁBOR

Nicsak, ki beszél?

Ha az ember társasházban lakik, annak vannak előnyei és hátrányai egyaránt. Könnyedén felsőhajtók fotelemben ülve, ha a tetőn meglazul egy-két cserép, mert csak telefonálni kell a közös képviselőnek, az kihívja a mestert, aki megjavít mindent. Családi háznál nekem kell udvarolni heteken át egy bádgosnak, hogy szakítsa le egy józan napját, és szívességből háromszoros árért javítsa már ki a beázó tetőmet. Persze ott vannak a hátrányok is. Ahol én eddig laktam, mindenütt vékonyak voltak a falak. Pedig ezek a házak még vagy a sziklazilárd Monarchia végén, vagy az örökké élő szocializmus elején épültek. Ennek ellenére aki ilyenben lakik, menthetetlenül tanúja annak, ha a szomszédjában házaseletet élnek, meg annak is, ha tányérdobálással ér véget. Kis pech esetén a fölöttem lakó különböző korú gyerekei zenét tanulnak, mind más hangszeren, így késő éjjel élvezhetem harmincadszor is a Für Elise dallamát. De mindezzel együtt kell élni, mert ugyanakkor effektív meleget és némi biztonságot is ad, hogy az ember körül mások is élnek. Nálunk bekövetkezett a társasházak egyik „gerontológiai” problémája: pótolni kellett a hámló vakolatot. Könnyezve vettük tudomásul a háromszorosára emelkedett közös költséget, meg azt is, hogy adott dátumtól jönnek a kőművesek, és szokjuk meg egy építkezés velejáróit. Mivel én szinte állandóan otthon vagyok, lelkiileg fölkészültem mindenre. Illetve csak majdnem mindenre. Amit most mondok el, arra nem.

Valamelyik reggel ülök a hálószobámban és elmondom reggeli imámat. Nyár van, természetesen nyitva az ablak, redőny felhúzva. Én ott ülök a széken talpig fél pizsamában, kipával és tálesszal, kezemben az imakönyv. Ez az a perc, amikor a semmiből egyszer csak az ablakkeretemben megjelenik egy himbálózó vastag kötél, és azon ereszkedik, majd csodálkozva benéz hozzám egy kerek, borvirágos arc, svájcisapkával a fején. Mi, zsidók több ezer éve várjuk a Messiás visszatérését. Soha nem képzeltem azt, hogy ha megérem, a Messiás pont az Abonyi utcába fog beköszönni. Mit mondjak, akkor sem csodálkoztam volna nagyobb, ha a szobámban egy Dávid-csillagos úrhajó ereszkedik le, amiből kiszállva a 64 magyar vármegye fiataljai Nagy-Magyarország alakú macesszal kínálnak. A mester szeme is jött ki, mint a csigáé, mert lehet, hogy zsidóval már találkozott, miközben falat szigetelt, de a reggeli fél deci után munkahelyén első látványként egy imádkozó zsidó megviselte az idegeit. Anynyira megriadt, hogy megállt ugyan, de egyik kezével ijedtében elkezdett dolgozni... Mármost egy vakolókanállal kaparta le az elhalt vakolatot. Egymásra néztünk, rajtam végigfutott, kell-e köszönni, és ha igen, milyen nyelven, amikor megtörtént a csoda. Ő beszólt hangosan... csupán ennyit:

– Lösonó tajvó!

Na ekkorra viszont azt is elfelejtettem, hol tartottam az imámban! Ezután ahogy jött, zajtalanul továbbsiklott a fej, és én sokáig gondolkodtam, vajon kialudtam-e az altatómat. Befejezve az imádkozást és végezvén a reggeli tisztálkodással és étkezéssel, győzött bennem a kíváncsiság. Belebújtam egy melegítőbe, és kimentem az udvarra, hogy meglessem azt a percet – nem kellett sokáig várnom –, amikor a szocialista brigád abahagyja a munkát, és leül az obligát ládákra szalonnázni és sörözni.

Az én emberem észrevett, és odajött hozzám. Kissé félve kérdeztem meg, hogy zsidó-e. Ő benyúlt a svájci sapka alá, megvakarta a fejét, mint-ha egy bonyolult műszaki problémával állna szemben, és kis gondolkodás után válaszolt.

– Apám volt zsidó, és tőle hallottam sokszor ezt a mondatot. Ne haragudjon, uram, ha rosszat szóltam, és megbántottam vele.

– Dehogy bántott, nem történt más, mint hogy maga héberül boldog új évet kívánt nekem, ami még korai, de mindig jól jön.

Ő még magyarázkodva hozzátette:

– Én már hál’ Istennek nem vagyok zsidó, és senki se néz annak, de hát mivel láttam, hogy ön zsidó egyenruhában (sic!) ül a széken, úgy gondoltam, ez ide való.

Kezet fogtam vele, minden jót kívántam, és lassan battyogva a lépcsőn arra gondoltam, mennyire tévednek azok, akik azt ismételtetik, hogy mi, zsidók milyen nehezen asszimilálódunk.